

SMAA MEDDELELSER.

ET LILLE BIDRAG TIL SØFAREREN VITUS BERINGS BIOGRAFI.

Vi staa saa godt som paa bar Bund, naar vi kommer i Berøring med russisk Personalhistorie, væsentligst paa Grund af svigtende Sprogkundskaaber, kun hvad der er affattet paa Fransk, f. Eks. Exmerins Annuaire de la noblesse de Russie kan i Almindelighed benyttes, og skønt vi har en Piece af Professor Ludvig Daae: Nordmænd og Danske i Rusland (Christiania 1884) er det dog kun sparsomme biografiske Oplysninger, den bringer, ligesom den kun omfatter et Faatal af Personer. Om den berømte Søfarer Vitus Bering siger han ganske aabent, at da han intet nyt kan berette om hans Liv og Rejser, foretrækker han at lade ham uomtalt. Ogsaa det nyeste, der er fremkommet om Vitus Bering, bringer kun faa biografiske Facta, nemlig Dr. phil. Kai Birket-Smiths Levnedsskildring af Vitus Bering i Engelstofts og Dahls Dansk Biografisk Leksikon II, S. 484—88. Om hans Giftermaal siges kun, at han var gift med Anna Matvejevna. Af det bekendte Brev, Vitus Bering skrev til sin Moster, og som er trykt i Hans de Hofmans Foundationer II S. 249, synes det at fremgaa, at han er rejst hjemme fra i 1704, hvilket ogsaa stemmer med Professor Daaes Oplysning, at Admiral Cruys dette Aar foretog nye Hvervninger i Holland.

Imidlertid har vi et uigendriveligt Bevis for, at Vitus Bering tilligemed andre Skandinaver i 1716, da den russiske Flaade sejlede til Danmark*) har været ombord og ogsaa været i Land. Dette Bevis findes i Nicolai Kirkebog for 27. Juni 1716, der indeholder følgende:

Wittus Bering Capt udj Hans Czarische Majt tjeniste til Søes og Anna Christina Piilssse en Søn k:(aldet) Wittus. F:(addere) Premier Ambassadeur af Hans Czarische Majest: Hr. Dolgorusche, Capitain Piter Breedahl, Capit: Marcus Griis alle udi Hans Czarische Majest: tjeniste til Søes. Fru Vice-Admiralinde Gabels hendis Søster Daatter h:(oldt) og b:(ar) b:(arnet). Mad. Jonases Monsr Jonas Jonases Kieriste udi Høy-broestræde h:(oldt) huen.

Vi ser heraf, at Vitus Bering har været gift to Gange. Om hans første Hustru Anna Christina Piilsses Nationalitet kan intet oplyses, men sikkert har hun været Udlænding. Da Vitus Berings Fader jo var Visiterer og Kirkeværge Jonas Svendsen (Halmstad), ligger det jo nær at antage, at den Jonas Jonasen i Højbrostræde, som Vitus Bering har opsøgt under sin Visit i Kjøbenhavn, og hvis Hustru han betror at holde Huen ved sin Søns Daab, har været Vitus Berings Broder.

Th. Hauch-Fausbøll.

*) E. Holm: Studier til den store nordiske Krigs Historie (I. Frederik IV og Czar Peter i Aaret 1716) i Hist. Tidsskr. 5, III, S. 1.

ET KIRKEBOGSFUND.

I Slutningen af Maj 1935 foretog Videnskaberne Selskabs Arkivkommission ved cand. mag. Poul Møller en Undersøgelse af Arkivet og Biblioteket paa Avsumgaard i Vejrum Sogn, Hjerm Herred, Ringkøbing Amt. — Arkivet viste sig at indeholde Godsarkivalier fra det 18. og 19. Aarhundrede. I Biblioteket gjordes derimod et usædvanligt Fund, idet der, blandt en Del skønlitterær og videnskabelig Litteratur fra det 18. Aarhundrede, opdagedes en Kirkebog for Hjerm, Gimsing og Venø Sogne.

Den omfatter Tidsrummet 1689 ^{14/4}—1700 ^{20/4}, i hvilket Mads Knudsen Hessel var Præst i disse Sogne. Indholdet er Datidens Kirkebogstilførsler vedrørende fødte og døde, trolovede og copulerede, introducerede og absolverede, alt ført i een fortløbende, kronologisk Række for alle tre Sogne mellem hverandre. Overskueligheden er dog god, da Marginalnoter angiver de enkelte Tilførslers Art, og hvilket Sogn de vedrører. — Kirkebogstilførslerne fylder imidlertid kun 50 Blade, nemlig Fol. 10a—61a. Paa Fol. 1—6 findes Optegnelser vedrørende et Bol, Korsbjerg, i Hjerm Sogn 1685—1759. Fol. 7—9 mangler. Fol. 61b—160a optages af en Del tyske Prædikener med dansk Oversættelse. Endelig staar der paa Fol. 160b—167a et Brudstykke af Fortællingen om Sabinerindernes Rov, paa Fransk med dansk Oversættelse. Størsteparten af Fol. 167 mangler.

Den ældste Kirkebog for Hjerm, Gimsing og Venø Menigheder, man hidtil har kendt, begynder først 1740. De ældre Kirkebøger antoges alle at være tilintetgjort 1731, da Præstegaarden i Hovedsognet Hjerm brændte. Hvorledes er den nu fundne Kirkebog da bevaret til vore Dage? Dette Spørgsmaal faar man besvaret ved at kaste et Blik paa Avsumgaards Historie:

Denne Herregaard har siden 1709 tilhørt Slægten Jermiin, hvis Stamfader, Henrik Jensen Jermiin (1637—89) fra 1665 til sin Død var Præst i Hjerm, Gimsing og Venø Sogne. Hans Søn, Jens Henriksen Jermiin (1678—1742), var fra Aaret 1700 ligeledes Præst i disse Sogne. 1709 blev han tillige Godsejer, idet han købte Avsumgaard. Da han tog Bolig her, maa han have taget den gamle, af Forgængeren førte, Kirkebog med sig. Jens Jermiin døde 1742 og efterfulgtes baade som Præst og som Godsejer af Sønnen Just Jensen Jermiin (1711—77). Han blev adlet og oprettede Avsumgaard til et Stamhus, hvilket har »konserveret« Gaarden — og dermed den gamle Kirkebog — i Familien Jermiins Eje.

LIDT MERE OM SLÆGTEN KYNEMUNDT.

Til Direktør Hauch-Fausbølls lille Opsats i 9. V. 288 f. om ovennævnte Slægt vil jeg gerne knytte et Par Bemærkninger.

I Dansk Portrætgalleri III Bd. Danmarks Landbrug. K. 1906, S. 495 findes en Biografi, der i al sin Korthed lyder saaledes: »Anders Kinimond, f. 30. Novb. 1835, Gdjr., Hønsinge (ca. 50 Td. Land, 4^{3/8} Td. Hartk. (Niels Andersen, Gaardfæster, Ane Petersen), v. 11. April 1862, Vig, t. Bodil Sophie Larsen, f. 14. Oktb. 1841, Vig. Navneforandring ved kgl. Bevilling af 1901. Kinimond er en adelig Slægt, oprindelig fra Skotland, senere i Sverrig. Nedstammer i lige mandlig Linie.«

I Sverrig fandtes tidligere to Slægter af et lignende Navn, nemlig Slægterne Kinnemond (adliga ätten N:o 505; Uradel, stammende fra Skotland, introduceret 1650, uddød paa Mandslinien 1677) og Kinnimundt (adliga ätten N:o 971; Uradel, Nat.dipl. 7. Dec. (Klingspor har 22. Nov.) 1680, intr. s. A., uddød paa Mandslinien 16. Juli 1789; rimeligvis af samme Slægt som foregaaende, Vaabenerne er næsten ens (C. A. Klingspor: Sveriges

Ridderskaps och Adels Vapenbok, S. 46, 62 og Reg. S. 17; Gustaf Elgenstierna: Den introducerade Svenska Adels Åttar Taflor IV Bd. S. 126 og 127).

Der kan ikke være nogen Tvivl om, at Navnet er undergaaet en Forandring, men hvilket der er det oprindelige, lader sig vel næppe konstatere, dog peger flere Spor mod Tyskland. Saaledes fandtes tidligere i Fredericia en fra Tyskland indvandret Slægt *Killemond*, der ogsaa synes at have kaldt sig *Kinemund* (jfr. J. Ludwig: *Stamt. o. Sl. i d. fr.-reform. Col. og Menigh. i Fredericia*. 2. Udg. S. 100.) og i det tyske Blad »*Der Frontsoldat erzählt*« 14. Folge, 2. Jahrg. findes en Efterlysning af en Lærer *Künemund*.

E. Juul Hansen.

HERALDISKE NYSKAPNINGER?

I sin artikel »*Heraldiske Nyskabninger i vor Tid*« (se foran s. 26) nevner museumsassistent, cand. mag. *Arne Hoff* blandt et »udvalg af vor tids heraldiske nyskabninger« kammerherre *Otto Bull*s våben som storkorsridder av *Dannebrog*. Får jeg lov til i den anledning å gjøre opmærksom på, at hr. Hoff tar feil, når han tror, at dette våben er komponert av kammerherre Bull. Kammerherren tilhører den trønderske slekt Bull, og det er denne slekts snart 300 år gamle våben han har sendt inn til Ordenskapitlet. Det samme gjelder en annen storkorsridder, den norske generalmajor *Sigvald Bull* (utnevnt 1917), som tilhører en annen gren av samme slekt.

Den første som førte våbenet, var sogneprest til Stadsbygden *Henrik (Jørgensen) Bull* (1624—1688). Det har siden været ført av alle slektens grener. Før hans tid førte slekten en enkelt, liggende trestamme, — det samme våben som den gamle norske adelsætt *Staur*.

Jens Bull,
Legasjonsråd.

VON MÜLLEN.

I *Slægthaandbogen* har jeg udtalt den Formodning, at Slægten *von Müllen* skulde være af gammel tysk Adel, det er imidlertid ikke lykkedes at henføre den til nogen bestemt Adelslægt, og da jeg forleden i mine *Samlinger* fandt efterfølgende Notits, er jeg bleven betænkelig. Den her anførte *Jacob*, der bærer samme Fornavn som den først kendte Mand af Slægten *von Müllen*, passer egentlig bedre til at være Stamfader end den ukendte tyske Adelsmand. Notitsen lyder: 2. Okt. 1618 gjorde *Jacob van Møllen*, født i Amsterdam, Maler, sin Borgered i Ribe. Ogsaa senere har jeg fundet Navnet her i Landet, saaledes faar *Kvartermester* ved *Holmen Johan Dietrich von Møhlen* en to Aar gammel Søn begravet 14. Nov. 1724 fra Frue Kirke i *Kjøbenhavn* og *Gevaltiger* ved *Oberst Styrrups Regiment Petter von Møllen* faar 14. April 1734 en Søn *Linhart* døbt i *Vejle*; det er vistnok det samme Barn, som det *Gevaltig* Barn ved *Oberst Styrrups Regiment*, der begravet 14. Sept. 1734 i *Vejle*.

Th. Hauch-Fausbøll.

WEIDER.

Utdrag ur *Rödöns sockens kyrkobok*, *Jämtlands län*, Sverige (i *Länsarkivet, Östersund*).

1758.

Flychtings Modern Greta Weider, född i Nyensskantz, hwarest nu Petersburg är, Pingstdagen år 1675 (1679?). Thess fader Sigismundus Weider, Fortifical Captain, född i Danmark af Dansk adel, Modern Christina född i Tyskland, hwars fader warit Öfwerste Jacob Alexander, som af wiss orsak begifvit sig til Nyentsskantz och blef ther död, ther ock hennes Moder dödde. Gift har denna Modern blifvit på 17 året i Pingsthelgen med Borgmästaresonen i Nyensskantz, Olaus Caifa, vice Borgmästare i 2 år, som skulle blifvit ordin. efter fadern men fienden kom. Borgmästarinnans blifvande svärmor bär it henne til dopet. Haft 6 barn, 3 söner och 3 döttrar med mannen, som blef Lieutn. til häst, lefde sen i 30 år. Hennes vandel warit tung och beswärlig och stådt mycket ondt ut af Ryssen. Kom til Jämtl. med 4 barn, som hon ofta drog på kälke, til Ragunda, så til Lit i kyrkherden Hr. And. Oldbergs sidsta tid, vilken såsom andra henne hugs-walede og hade där som Jacob Alexander i sit Huus par år. Kom så til Rödön og hade hus i Utgård och Hissmo. Sjuk 3 weckor i håll och stygn, jämte ålderdoms börda afled i Herranom d. 7. febr. på sit 83 ålders år och begrofs på Bygrafplatsen then 12 ejusdem. Ps. 39:13.

Rätt utdraget

Orvar J. A. Thuresson,
e. o. landskanslist,
Östersund, Sverige.

EN HIDTIL UKENDT JYSK VÆBNERSLÆGT.

Paa grundlag av nogle i Rigens Forfølgningsbog 1546—52 indførte skøder fol. 455 ff. kan der rekonstrueres tre generationer av en vistnok hidtil ukendt lavadelslægt, og gennem et laasebrev ibd. fol. 445 kan den muligvis knyttes til anden lavadel, nemlig Munk av Ellinggaard.

En borger i Holstebro Severin Lassen fik 1549 laasebrev paa en gaard i Holstebro, og han fremlagde som bevis paa sin adkomst til den tre skøder, hvis indhold var følgende:

1546 skødede paa Holstebro byting Per Muessen i Øster Ølby og hans broder Tames Muessen paa deres egne og deres to brødre Jep Muessen og Jens Muessens vegne ibd. og Anders Christensen i Øster Ølby paa sin hustru Olle Muesdatters vegne til Severin Lassen parter i en gaard i Holstebro, som de havde arvet efter deres fadersøster Sidsel Pedersdatter.

1457 skødede paa Hjern herredsting Henrik Salle i Torp med sin hustru Olle Iversdatter til samme part i samme gaard arv efter hendes »søster« Sidsel Persdatter.

1548 skødede paa Holstebro byting Mouritz Jensen og Per Jensen webener« paa deres egne og deres søstre Ane Jensdatter og Ingreth Jensdatters vegne til samme mand parter i samme gaard, som de havde arvet efter deres fadersøster Sidsel Persdatter.

Da Mouritz og Per Jensen kalder sig væbnere, har deres farbroders sønner formodentlig osse været av adel. Navnet Muessen kan være = Mogenssen, men snarere har vel deres fader ført tilnavnet Mus. Ingen av de i Danmarks Adels Aarvog XXII anførte slægter Mus kan disse personer imidlertid knyttes til, og de kendte Mus-slægter hører hjemme i andre egne, saa her er da vistnok tale om en hidtil ukendt væbnerslægt. Ifølge Danmarks Adels Aarvog XXII s. 323 var Anne Munk (av Ellinggaard) gift med en formodentlig ufri mand Jens Persen, der 1506 ejede Mosegaard i Vejrum sogn i Hjern herred. Paa denne gaard fik imidlertid 1549 — Rigens Forfølgningsbog 1546